

บทความวิจัย

เรื่อง เปลี่ยนแปลงรูปแบบและความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร

ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

โดย

นายสุวัฒน์ เรืองศรี

รหัสนักศึกษา 05530778

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ เกียรติสกุล

บทความวิจัยวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 460 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556

ชื่อเรื่อง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร
ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

ชื่อ-สกุลนักศึกษา นายสุวัจน์ เรืองศรี รหัสนักศึกษา 05530778

ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ เกียรติสกุล

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

บทความเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไรตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ โดยเน้นศึกษาปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่นรวมทั้งศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่นตลอดจนความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไรทั้งนี้ศึกษาจากเอกสารชั้นรอง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้ดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงมีทั้งหมด 3 ปัจจัย คือ อิทธิพลเทคโนโลยีการผลิตจากประเทศจีน ตั้งแต่สมัยนาระการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของขุนนางกลุ่มต่างๆ ในสมัยเฮอัน และการเกิดขึ้นของสงครามในสมัยคามาคุระซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้เองส่งผลต่อทำให้ดาบญี่ปุ่นมีรูปแบบที่หลากหลาย และทำให้ดาบญี่ปุ่นพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งรูปแบบของดาบญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะมี 3 รูปแบบหลักคือ รูปแบบดาบโชกุโตะ(Chokuto)รูปแบบดาบจินดะชิซุกุริ(Jindachi-Zukuri) และรูปแบบดาบบุกะซุกุริ(Buke-Zukuri) รูปแบบดังกล่าวจะเปลี่ยนไปตามจุดประสงค์ใช้งานที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละสมัยและพบว่าความสำคัญของดาบซามูไรต่อชนชั้นซามูไร ตั้งแต่สมัยนาระถึงมุโรมาจิคือ ดาบญี่ปุ่นเปรียบเสมือนชีวิตของซามูไร ต่อมาในสมัยเอโดะความสำคัญดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไรเปลี่ยนไปเป็น ดาบเป็นเครื่องยืนยันความเป็นซามูไร

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงความสำคัญ ดาบญี่ปุ่น ชนชั้นซามูไร นาระถึงเอโดะ

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น เริ่มเห็นเด่นชัดตั้งแต่สมัยนาระ เพราะแต่เดิมนักรบชาวญี่ปุ่นใช้ดาบจากจีนและเกาหลีในการสู้รบ แต่ดาบนั้นคุณภาพไม่ดีเวลาสู้รบดาบมักหักออกเป็นสองท่อน จึงพยายามปรับปรุงดาบมาโดยตลอดแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งสมัยนาระ ช่างตีดาบชาวญี่ปุ่นได้ค้นพบวิธีตีดาบให้แข็งแรง ได้ใบดาบที่ดีเนื้อเหล็กแกร่งและคมไม่หัก ซึ่งดาบนี้ถือได้ว่าเป็น ต้นแบบของดาบญี่ปุ่นในปัจจุบัน ต่อมาในสมัยคามูระ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มยุคทองของดาบญี่ปุ่น เพราะในสมัยนี้มีการพัฒนาทั้งรูปแบบ และความแข็งแรงของดาบอย่างมาก ซึ่งดาบของมาซามูเนะที่ ได้ชื่อว่าเป็นดาบที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุด ต่อมาสมัยเอโดะ ดาบญี่ปุ่นถูกพัฒนาไปในรูปแบบที่วิจิตรขึ้น ความแข็งแรงถูกแทนที่ด้วยความงาม

จากการเปลี่ยนแปลงของดาบญี่ปุ่นที่มีมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตลอดจนความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร โดยจะเน้นการศึกษาตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบดาบญี่ปุ่น ในช่วงสมัยนาระ ถึงสมัยเอโดะ
2. เพื่อศึกษาความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

วิธีดำเนินงานวิจัย

ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง ประกอบด้วย เอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย ทั้งในรูปแบบของหนังสือ สารนิพนธ์ บทความ ทางวิชาการและการรวมข้อมูลทางสื่อออนไลน์

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ” ผู้ศึกษาได้นับอธิบายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงของดาบแต่ละยุคนั้น ทำให้ทราบความรุ่งเรืองและการเสื่อมลงของดาบญี่ปุ่น รวมถึงความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร โดยขอบเขตของงานวิจัยคือ จะศึกษาความเป็นมาของดาบญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยนาระ เพราะสมัยนี้ญี่ปุ่นได้ค้นพบวิธีตีดาบจากเนื้อเหล็กที่แข็งแกร่ง จนได้ดาบที่คมไม่หักง่าย ซึ่งดาบนี้ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของดาบญี่ปุ่นที่สืบทอดมาถึงสมัยเอโดะ แต่ภายหลังจากสมัยเอโดะความสำคัญของดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนไป กล่าวคือดาบไม่ใช่อาวุธที่ศักดิ์สิทธิ์เหมือนแต่ก่อน แต่เป็นเพียงอาวุธที่ผลิตออกมาจำนวนมากจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่ง ไม่ได้มีการทำพิธีกรรมเพื่อสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ดาบอย่างแต่ก่อน

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของดาบญี่ปุ่นรวมถึงความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร เพื่อให้เข้าใจและมองเห็นแนวทางการวิจัยในประเด็นต่างๆ ให้มากขึ้น จึงแบ่งกลุ่มตามประเด็นสำคัญที่งานเขียนแต่ละเรื่องเน้นอธิบาย ได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 งานเขียนที่เน้นอธิบายถึงพัฒนาการและรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึงเอโดะ

งานเขียนที่อธิบายถึงพัฒนาการของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึงเอโดะได้แก่ หนังสือภาษาอังกฤษ เรื่อง **Samurai Sword** ของ **John M. Yumoto** (ค.ศ.1978) กล่าวถึงพัฒนาการของดาบ

ญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยเอโดะ และยังคงกล่าวถึงประเภทของดาบญี่ปุ่นว่า สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักๆ ได้แก่ ดาบยาว ดาบกลาง และดาบสั้น ส่วนประกอบของดาบญี่ปุ่นต้องมี ใบดาบ ฝักดาบ ที่กันมือ (Tsuba) ค้ำจับที่ทำจากหนังกระเบนพันด้วยผ้าไหมพับเว้นช่อง เป็นรูปข้าวหลามตัด トラประจําดาบหรือトラประจําตระกูล และปลอกดาบ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงวิธีตีดาบว่า ช่างตีดาบจะต้องถือศีลเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของดาบ ซึ่งเป็นความเชื่อของศาสนาพุทธนิกายเซน

ส่วนบทความ เรื่อง ดาบซามูไร ตำนานของอาวุธสังหาร และงานศิลปะ ของกมลศักดิ์ สรลักษณ์ลิขิต (พ.ศ. 2546) กล่าวถึงดาบญี่ปุ่นในเชิงศิลปะ ความงามของดาบญี่ปุ่นคือใบดาบที่โค้งได้รูป ลวดลายน้ำบนใบดาบที่เรียกว่าฮามอน ค้ำจับที่ทำด้วยไม้ที่หุ้มทับด้วยหนังปลากระเบน และผ้าไหมพับเว้นช่องเป็นรูปข้าวหลามตัด ดังนั้นดาบญี่ปุ่นสามารถแสดงให้เห็นความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมและศิลปะของญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีหนังสือภาษาอังกฤษ เรื่อง **Japanese Swords in the British Museum** ของ **Kishida Katsunori** (ค.ศ. 2005) และ บทความ เรื่อง ดาบญี่ปุ่น ของนวรรตน์ เลขาภรณ์ (พ.ศ. 2555) งานเขียนทั้งสองเล่มได้กล่าวถึงประวัติและพัฒนาการของซามูไรและดาบญี่ปุ่นแต่ละสมัยตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ และรูปแบบของดาบญี่ปุ่นชนิดต่างๆ แต่ Kishida Katsunori ได้เน้นอธิบายเชิงเปรียบเทียบมากกว่านวรรตน์ ที่เน้นอธิบายตามลำดับเวลา เช่น ดาบดาชิ เป็นดาบยาวของทหารม้า ใช้ฟันจากหลังม้า ส่วนดาบคาตานะ เป็นดาบสร้างขึ้นเพื่อแทนดาบดาชิ สามารถใช้ต่อสู้บนพื้นดินได้คล่องตัวกว่าดาบดาชิ เป็นต้น นอกจากนี้หนังสือของ Kishida Katsunori ยังกล่าวถึงดาบญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงที่พิพิธภัณฑสถาน British Museum เช่น ดาบโยโกยามา ดาบฮิเซน ดาบโอมิโคโจ ฟุจิวาระ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 งานเขียนที่เน้นอธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัย

นาระถึงเอโดะ

งานเขียนที่อธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึง เอโดะ ได้แก่ หนังสือภาษาอังกฤษ เรื่อง **Samurai Sword** ของ **John M. Yumoto** (ค.ศ. 1978) กล่าวถึงประวัติและพัฒนาการของดาบญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยโคะฟุง ว่าสมัยนั้นช่างตีดาบญี่ปุ่นคือ

ช่างตีดาบจากประเทศจีน และประเทศเกาหลี ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าดาบซามูไรในปัจจุบันมีต้นกำเนิดจากจีน และปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รูปแบบของดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงคือ อิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมเกาหลี

ส่วนบทความ เรื่องเรื่อง ดาบญี่ปุ่น ของนวัตน์ เลขะกุล(พ.ศ.2555) กล่าวถึง ปัจจัยที่สำคัญอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงดาบญี่ปุ่น คือการเมืองและสงคราม เพราะการปกครองของญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยฟูจิวาระอำนาจการปกครองอยู่กับกลุ่มขุนนาง ซึ่งแต่ละกลุ่มก็พยายามเพิ่มพูนความสำคัญของกลุ่มตนด้วยวิธีการต่างๆรวมทั้งพยายามขยายเขตการปกครองของตนเองออกไปให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการเก็บภาษี การปะทะกันในระหว่างกลุ่มขุนนางจึงมักเกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นช่างตีดาบของขุนนางแต่ละกลุ่มจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบดาบญี่ปุ่นให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อชัยชนะของกลุ่มตน นอกจากนี้ยังอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า การปฏิรูปไทกะถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้รูปแบบของดาบญี่ปุ่นพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว กล่าวคือหลังจากการปฏิรูปไทกะตระกูลฟูจิวาระมีอำนาจมาก ทำให้เกิดสงครามอยู่หลายครั้ง แต่สมัยนี้นิยมใช้ธนูมากกว่าใช้ดาบ เพื่อให้สามารถยิงลูกธนูไปได้ไกลมากขึ้นและทำลายข้าศึกได้ก่อน คันธนูของนักรบญี่ปุ่นจึงค่อยๆ ยาวมากขึ้น จนยาวถึง 2.2 เมตรโดยใช้ไม้ไผ่ประกบเข้ากับไม้ยาวทั้ง 2 ด้านทำให้คันธนูแข็งแรงมากขึ้นมีแรงดีดตัวแรงมากขึ้น สมัยเฮอันนั้นบรรดานักรบต่างฝึกฝนการยิงธนูบนหลังม้าอย่างหนัก ในขณะที่ธนูได้พัฒนาไปไกลมากแล้วดาบญี่ปุ่นก็กำลังมองหาแบบที่เหมาะสมกับการรบแบบดวลดาบตัวต่อตัวของนักรบอยู่เช่นกัน ทำให้ดาบญี่ปุ่นหลายแบบถูกประดิษฐ์ขึ้นในสมัยเฮอันนั่นเอง

กลุ่มที่ 3 งานเขียนที่เน้นอธิบายถึงความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร

งานเขียนที่อธิบายถึงความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไรได้แก่ หนังสือ เรื่อง ซามูไรชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น ของภริมย์ พุทธรัตน์(พ.ศ.2531) กล่าวถึงประวัติและธรรมเนียมต่างๆของซามูไร ว่าซามูไรจะยึดถือหลักบูชิโดหรือวิถีซามูไร เป็นหลักปฏิบัติ บูชิโดรับอิทธิพลจากหลักปรัชญาของศาสนาพุทธนิกายเซนและลัทธิขงจื้อ เนื้อหากล่าวถึง หลักศีลธรรม มัชยสัทธ ความภักดี ศิลปะป้องกันตัว และรักษาไว้ซึ่งเกียรติกระทั่งตาย นอกจากนั้นยังกล่าวถึงความสำคัญของดาบต่อซามูไร ว่าซามูไรถือว่าดาบเป็นสิ่งสำคัญเหมือนกับชีวิต เพราะดาบเป็นสิ่งที่ทำให้บรรลุดูจุดประสงค์สูงสุด ดังนั้นซามูไรจึงต้องเลือกดาบอย่างรอบคอบและมีขั้นตอนมาก

นอกจากนี้หนังสือเรื่อง อาณาจักรโซกุน แหล่งกำเนิดชามูไร ของกีกก้อง อัครเวศน์และ

นันทวัน เพ็ชรวัฒนา(พ.ศ.2537) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชามูไรกับโซกุน โดยชามูไร มีหน้าที่รับใช้โซกุนยอมตายเพื่อโซกุน โซกุนจะมอบที่ดินให้แก่ชามูไรเรียกว่าโกะอง ภายหลังสมัย เอโดะ โกะองเปลี่ยนจากการมอบที่ดินเป็นการมอบตำแหน่งทางราชการแทน เพราะสมัยนี้ที่ดิน น้อยลง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของดาบกับชามูไร โดยเฉพาะช่วงสงครามตรงกับสมัยมุโรมาจิ เช่นดาบกับประเพณีฮาราจิริ เมื่อชามูไรแพ้ศัตรูหรือเป็นเชลย ชามูไรจะใช้ดาบวาเกซาชิ ที่เป็นดาบที่ใช้พกอยู่กับดาบคาตานะ คว้านท้องฆ่าตัวตาย เพื่อรักษาเกียรติแห่งชามูไร

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่นมีปัจจัยที่สำคัญ 3 ปัจจัยได้แก่ อิทธิพลเทคโนโลยีการผลิตจากประเทศจีน การแข่งขันอำนาจทางการเมืองของขุนนางกลุ่มต่างๆ และการเกิดขึ้นของสงครามในสมัยคามูระ ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดแต่ละปัจจัยดังนี้

1.1. อิทธิพลเทคโนโลยีการผลิตจากประเทศจีน

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีอารยธรรมยาวนานที่สุดประเทศหนึ่ง โดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่สามารถค้นคว้าได้บ่งชี้ว่าอารยธรรมจีนมีอายุถึง 5,000 ปี รากฐานที่สำคัญของอารยธรรมจีนคือ การสร้างระบบภาษาเขียน และการพัฒนาแนวคิดลัทธิขงจื้อ ดังนั้นวัฒนธรรมของจีนซึ่งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อชาติอื่นๆ ในทวีปเอเชีย ซึ่งถ่ายทอดไปทั้งการอพยพ การค้า และการยึดครอง โดยประเทศที่ได้รับอิทธิพลของประเทศจีนแรกๆคือ ประเทศเกาหลี ทำให้อารยธรรมเกาหลี

พัฒนาขึ้นอย่างมาก และเนื่องจากสภาพภูมิประเทศของเกาหลี ที่ตั้งอยู่ระหว่างประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่น ดังนั้นประเทศเกาหลีจึงเป็นเสมือนสะพานส่งผ่านอารยธรรมจีนสู่ประเทศญี่ปุ่น

สำหรับประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากประเทศจีนตั้งแต่สมัยสมัยโคะฟุง เจ้าชายโชโตกุส่งคณะทูตไปจีนเพื่อเจริญสัมพันธไมตรี เรียนรู้ศิลปะวิทยาการตรงกับราชวงศ์สุ่ยของจีนจึงเรียกคณะทูตในครั้งนั้นว่าเคนสุยชิ (คณะราชทูตผู้ราชวงศ์สุ่ยของจีน) การส่งคณะทูตไปจีนโดยเจ้าชายโชโตกุเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์กับจีนอย่างเป็นทางการในยุคโบราณ ซึ่งดำเนินต่อมาเป็นเวลาเกือบ 300 ปีจนถึงค.ศ.894 ซึ่งมีหลักฐานบันทึกเรื่องการเข้ามาของอารยธรรมจีนในสมัยนี้ไว้ในนิฮอนงิวว่าด้วยความอดทนและความบำรุงของจีน การทำมาหาเลี้ยงชีวิตของคนญี่ปุ่นเจริญมาก ได้คัดลอกแบบวิถีชีวิตของจีนมาจากเกาหลี และได้คิดทำเหล้าสาเกจากเมล็ดข้าว พวกช่างทอ ช่างตัดเสื้อได้เข้ามายังประเทศญี่ปุ่นและสั่งสอนวิชาหัตถกรรมให้แก่คนญี่ปุ่น (ยูปีเตอร์, แปล 2459 : 90) นอกจากนี้ช่างทอและช่างตัดเสื้อชาวจีนแล้ว ช่างตีดาบก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่อพยพมายังประเทศญี่ปุ่นซึ่งช่างตีดาบเหล่านี้ได้นำพาวิทยาการหลอมโลหะที่เข้าหน้าของประเทศจีน เข้ามายังประเทศญี่ปุ่นอีกด้วย

ช่างตีดาบชาวจีนคนหนึ่งที่อพยพมาตั้งรกรากญี่ปุ่นเขาได้นำวิธีการตีดาบของจีนโบราณมาด้วย วิธีนี้จะเริ่มจากตะไบเหล็กที่จะนำมาใช้ทำดาบเป็นผงขี้ตะไบ ต่อจากนั้นนำไปคลุกกับเนื้อวัวแล้วป้อนเป็นอาหารนกกกระเรียนที่เลี้ยงไว้ เนื้อวัวคลุกตะไบเหล็กที่ผ่านลงไปในกระเพาะของนกกกระเรียนจะถูกย่อย เช่นเดียวกับอาหารอื่นๆที่นกกินเข้าไป และน้ำย่อยในกระเพาะของนกกกระเรียนจะทำปฏิกิริยากับผงตะไบเหล็กที่คลุกติดไปกับเนื้อ มันเป็นปฏิกิริยาเคมีอย่างหนึ่งที่ทำให้เหล็กมีความแข็งแกร่งกว่าเดิม เมื่อนกกกระเรียนถ่ายออกมาช่างตีดาบก็จะนำไปชำระล้างด้วยวิธีเดียวกับการร่อนแร่ ต่อจากนั้นจะนำผงตะไบเหล็กที่ได้มาหลอมในเตาอีกครั้งหนึ่ง และเหล็กที่ได้นี้จะมี ความแข็งแกร่งยิ่งเหล็กธรรมดา และจะทำวิธีดังกล่าวซ้ำแล้วซ้ำอีก กล่าวคือ นำไปเหล็กที่หลอมตะไบเป็นผงอีกครั้ง จากนั้นคลุกให้นกกกระเรียนกิน และนำกลับมาหลอมใหม่ เพื่อให้ได้เหล็กที่มีความแข็งแกร่งที่สุด ดังนั้นดาบที่ได้จึงมีความแข็งแกร่งมากขนาดตัดดาบของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างง่ายดาย

นอกจากเทคนิคนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์การผลิตดาบอีกมากมายที่มาจากญี่ปุ่นพร้อมกับชาวจีนและชาวเกาหลีโพ้นทะเลเช่นการผลิตดาบในรูปแบบโชกุโตะ(Chokuto) ซึ่งต่อมากลายเป็นรูปแบบดาบที่นิยมและแพร่หลายในสมัยนาระ เป็นต้นดังนั้นอิทธิพลด้านเทคโนโลยีการผลิตจากประเทศจีนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และทำให้เทคโนโลยีการผลิตดาบของญี่ปุ่น

เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพราะเมื่อช่างตีดาบเหล่านี้ตั้งรกรากที่ญี่ปุ่นแล้ว เขายังเผยแพร่เทคนิคต่างๆจากจีนให้แก่ช่างตีดาบชาวญี่ปุ่นอีกด้วย ในสมัยเฮอันตอนต้นช่างตีดาบชาวญี่ปุ่นนำเทคนิคการตีดาบของจีนมาประยุกต์ใช้จนสามารถสร้างเทคนิคตีดาบเป็นของตัวเองได้ในที่สุด ซึ่งทำให้เกิดดาบชั้นยอดมากมาย เช่น ดาบของอามาโนุจิ ดาบของมูราม่าซะ ดาบของมาซามุเนะ เป็นต้น

1.2. การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของขุนนางกลุ่มต่างๆ

หลังจากการปฏิรูปไทกะ ใน ค.ศ. 645 จักรพรรดิได้พระราชนามสกุลฟูจิوارهให้แก่ นากะ โตะมิ โนะ คะมะตะริ เพื่อสดุดีความดีของตระกูลฟูจิوارهที่ช่วยปฏิรูปจนสำเร็จ และตั้งแต่นั้น เป็นต้นมาคนในตระกูลฟูจิواره จะได้รับตำแหน่งสำคัญในบ้านเมืองเสมอ จนกระทั่งสมัยเฮอันถือได้ว่าเป็นยุคทองของตระกูลฟูจิواره เพราะมีจักรพรรดิหลายพระองค์ที่มีเชื้อสายของตระกูลฟูจิوارهผ่านทางพระราชมารดา นับตั้งแต่ตระกูลฟูจิوارهเรืองอำนาจสามารถมีอำนาจเหนือจักรพรรดิ ทำให้ขุนนางและไคเมียวน้อยใหญ่ เริ่มเชื่อว่าตนเองก็สามารถไปถึงจุดนั้นได้ ดังนั้นขุนนางและไคเมียวแต่ละกลุ่มจึงพยายามแสวงหาอำนาจให้กับพรรคพวกหรือตระกูลตนเอง เพื่อจะมีอำนาจดังเช่นตระกูลฟูจิواره โดยแต่ละกลุ่มก็พยายามเพิ่มสำคัญของกลุ่มตนด้วยวิธีการต่างๆรวมทั้งพยายามขยายเขตการปกครองของตนเองออกไปให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการเก็บภาษี การปะทะกันในระหว่างกลุ่มขุนนางจึงมักเกิดขึ้นอยู่เสมอเกิดการจลาจลมากมายในสมัยปลายเฮอัน (ค.ศ. 967-1167) เช่น มิกะเฮชิ โนะ รัน (ค.ศ. 1183) ไทระ โนะ ทะคะชิเนะ โนะ รัน (ค.ศ. 1028) จินเซฮันรัน (ค.ศ. 1180) เป็นต้น ดังนั้นช่างตีดาบของขุนนางแต่ละกลุ่มจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบดาบญี่ปุ่นให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ เพื่อชัยชนะของกลุ่มตน

การจลาจลสมัยปลายเฮอันนิยมใช้ธนูมากกว่าใช้ดาบ เพื่อให้สามารถยิงลูกธนูไปได้ไกลมากขึ้นและทำลายข้าศึกได้ก่อน คันธนูของนักรบญี่ปุ่นจึงค่อยๆ ยาวมากขึ้น จนยาวถึง 2.2 เมตรโดยใช้ไม้ไผ่ประกบเข้ากับไม้ยิวทั้ง 2 ด้านทำให้คันธนูแข็งแรงมากขึ้นมีแรงดีดตัวแรงมากขึ้น สมัยเฮอันนั้นบรรดานักรบต่างฝึกฝนการยิงธนูบนหลังม้าอย่างหนัก ในขณะที่ธนูได้พัฒนาไปไกลมากแล้วดาบญี่ปุ่นก็กำลังมองหาแบบที่เหมาะสมกับการรบแบบควลดาบตัวต่อตัวของนักรบ ในที่สุดรูปแบบของดาบที่เหมาะสมใช้ในสมัยเฮอันจึงถูกประดิษฐ์ขึ้นเรียกว่าจินดะชิซุกุริ (Jindachi-

Zukuri) หรือดาบยาว มีลักษณะพิเศษคือ มีความยาว 4-5 ฟุต เพื่อที่ซามูไรจะสามารถโจมตีจากหลังม้าได้ และทหารราบก็จะสามารถโจมตีทหารม้าได้

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่หลังการปฏิรูปไทกะเป็นต้นมา เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอยู่หลายครั้ง ขุนนางต่างๆ ต้องการขึ้นมาเป็นใหญ่ ทำให้เกิดการจลาจลมากมายในสมัยปลายเฮอัน และกำลังหลักของขุนนางแต่ละกลุ่มคือซามูไร และดาบชั้นเยี่ยม ดังนั้นช่างตีดาบประจำตระกูล จึงต้องพยายามคิดค้น และปรับปรุงรูปแบบดาบ เพื่อตอบสนองกับความกระหายอำนาจของตระกูลตนเอง ช่างตีดาบประจำตระกูลที่มีชื่อเสียง เช่น มุราม่าซะช่างตีดาบประจำตระกูล โดกุภาวะ เขาคิดค้นดาบที่ตัดขาดแม้กระทั่งใบไม้ที่ลอยในน้ำมากระทบ ทำให้ต่อตระกูล โดกุภาวะ เรื่องอำนาจ

1.3. การเกิดขึ้นของสงครามในสมัยคามากุระ

ในปลายสมัยเฮอัน ได้เกิดการลุกฮือแย่งชิงอำนาจกันระหว่างซามูไร (ระหว่างค.ศ. 1156-1167) จนในที่สุด มินาโมโตะ โนะ โยริโตะโมะ ตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองคามากุระ เรียกว่า คามาคุระ บาคูฟู เริ่มสมัย คามาคุระ อย่างไรก็ตามสมัยนี้บ้านเมืองยังไม่ได้เป็นปึกแผ่นเช่นสมัยเฮอัน ทำให้ในสมัยคามากุระ (ค.ศ. 1185-1133) เกิดศึกสงครามขึ้นบ่อยครั้ง จนถึงขนาดเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สมัยเซนโกะกุ” หรือ สมัยสงคราม

แม้ว่าจะมีสงครามน้อยใหญ่มากมายในสมัยนี้ แต่สงครามที่ส่งผลให้เกิดการดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงรูปแบบ ของดาบญี่ปุ่นและพัฒนาขึ้นจนถึงขีดสูงสุดอย่างเห็นได้ชัด คือ สงครามมองโกล ใน ค.ศ. 1274 กล่าวคือ เมื่อชาวมองโกลของกุบไลข่านบุกญี่ปุ่นที่อ่าวอะกะตะ ด้วยกองทัพเรือ 800 ลำ และกำลังพลสามหมื่นนาย เหล่าซามูไรต้องการจะสู้กันตัวต่อตัวอย่างมีมารยาทเยี่ยงสุภาพบุรุษกับนักรบระดับผู้นำ แต่ไม่ได้ผล พวกซามูไรต้องปะทะสู้ที่ชายหาดกับฝูงธนูอาบยาพิษและระเบิด เป็นสงครามที่ไม่มีระเบียบ ทำให้เหล่าซามูไรตกเป็นรองพวกมองโกล เหล่าซามูไรจวนจะแพ้ด้านทัพมองโกล แต่จู่ๆก็เกิดพายุหิมะขึ้นพายุได้ฝนช่วยทำลายกองเรือของชาวมองโกลจนหมดสิ้น การรบครั้งแรกเหมือนการหยั่งเชิงของชาวมองโกลเพื่อดูกำลังของศัตรู อีกเจ็ดปีต่อมาพวกมองโกลกลับมาอีกครั้งด้วยกองเรือ 4,000 ลำ พร้อมกองทหารอีกสองแสน พวกซามูไรรบพุ่งกับลูกธนูอย่างกล้าหาญ พวกเขาตัดเรือมารยาททิ้งไป ตกกลางคืนเหล่าซามูไรพายเรือลอบเข้าโจมตีพวกมองโกล

ประชิดตัวด้วยการใช้ดาบที่ชำรุด ดาบทหารมองโกลไม่มีทางสู้ดาบซามูไรได้เลย ระหว่างสงคราม พายุไต้ฝุ่นก็ทำลายกองเรือของมองโกลอีกครั้ง กองเรือสองในสามจมไปกับทะเลพายุทหารมองโกลจมน้ำตายนับหมื่น พวกที่ว่ายน้ำเข้าฝั่งก็ตายด้วยคมดาบของเหล่าซามูไรอย่างหมดทางสู้ ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเมืองนี้ถูกปกป้องจากพระเจ้า และตั้งชื่อลมพายุนี้ว่า "คะมิกะเซะ" (Kami-Kaze) หมายถึง ลมศักดิ์สิทธิ์ หรือลมผู้หยั่งรู้ หลังจากนั้นพวกมองโกลก็ไม่ได้กลับมาตีญี่ปุ่นอีกเลย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556)

หลังจากสงครามกับพวกมองโกลสิ้นสุดลง บ้านเมืองอยู่ในความสงบ พบว่าหลังจากการรบกับพวกมองโกลดาบมักจะบิ่น ดังนั้นจึงมีความพยายามอย่างมากเพื่อเร่งปรับปรุงดาบ โดยการศึกษาวิธีต่างๆจากดาบในสมัยนาระ และดาบสมัยเฮอัน ทำให้ในที่สุดใน ค.ศ.1297 ดาบของมาซามูเนะ ได้ถือกำเนิดขึ้น ซึ่งเป็นดาบเป็นดาบญี่ปุ่นที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอิทธิพลจากสงครามจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ ที่ส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น และทำให้ช่างตีดาบสามารถคิดค้นดาบที่สุดุดุดขึ้นมาได้

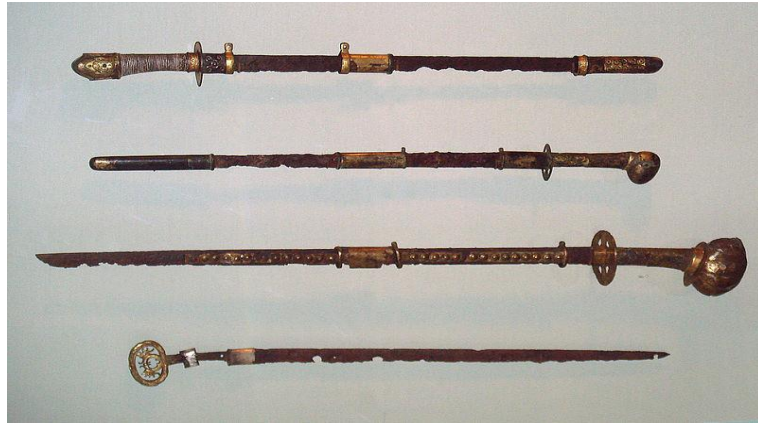
2. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบญี่ปุ่น ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

การแบ่งยุคของดาบญี่ปุ่นสามารถแบ่งตามการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดาบ ซึ่งตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะนั้นสามารถแบ่งได้ 3 สมัยคือ สมัยนาระถึงสมัยต้นเฮอัน(ค.ศ.650-ค.ศ.900) สมัยเฮอันตอนต้นถึงสมัยมุโรมาจิ(ค.ศ.900-ค.ศ.1530) และสมัยมุโรมาจิถึงสมัยเอโดะ(ค.ศ.1530-ค.ศ.1867) ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดรูปแบบของดาบแต่ละยุค ตามลำดับดังนี้

2.1. สมัยนาระถึงสมัยเฮอันตอนต้น(ค.ศ.650-ค.ศ.900)

รูปแบบดาบเฉพาะของสมัยนาระ คือรูปแบบดาบโชกุโตะ(Chokuto) ซึ่งถูกนำเข้ามาเผยแพร่ในญี่ปุ่นโดยช่างตีดาบชาวจีน และชาวเกาหลีโพ้นทะเล ดาบในรูปแบบโชกุโตะ มีหลักฐานค้นพบเล่มที่เก่าแก่ที่สุดตั้งแต่ในสมัยโคะฟุง (ค.ศ. 250 - ค.ศ. 538) ดังนั้นจึงถือว่า ดาบในรูปแบบโชกุโตะ เป็นรูปแบบดาบที่เก่าแก่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ลักษณะพิเศษของดาบใน

รูปแบบโชกุโตะ คือจะเป็นดาบตรง คล้ายกับดาบโบราณที่พบในสมัยสามก๊กของประเทศจีน และใบมีดจะถูกตีในรูปแบบที่เรียกว่า ฮิระซุกุริ (Hira-zukuri) หรือไมเก้ คิริสะซุกุริ ตีคุริโกมิ(Kirihazukuri tsukurikomi) ซึ่งดาบญี่ปุ่นในสมัยต่อมาจะไม่ใช้รูปแบบการตีใบมีดเช่นนี้

ชื่อภาพ ดาบในรูปแบบ โชกุ โตะในสมัยโคะฟุง ราวศตวรรษที่6-7

ที่มา : Chokuto, <http://en.wikipedia.org/wiki/Chokuto%C5%8D>

แม้ว่าดาบโชกุโตะ จะเป็นกำลังหลักของทัพญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยโคะฟุง จนมาถึงสมัยนาระ แต่ดาบนั้นคุณภาพยังไม่ดีเวลาสู้รบมักจะหักออกเป็นสองท่อน จึงพยายามปรับปรุงดาบมาโดยตลอดแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งสมัยนาระช่างตีดาบชาวญี่ปุ่นชื่อ อะมะกะกุนิ ได้ค้นพบวิธีทำให้ดาบแข็งแรงทนทาน ไม่หักง่าย ด้วยการใช้เหล็กที่ดี และศึกษาวิธีทำให้เหล็กแข็งแรงกว่าเดิม เหล็กที่ดีของญี่ปุ่นได้จากการถลุง มีชื่อว่า "ทะมะสะกะเนะ"(Tamahagane) เขาพบว่าการที่จะให้ได้ดาบคุณภาพดีต้องควบคุมของสามสิ่ง คือ การควบคุมความเย็น การควบคุมปริมาณคาร์บอน และการนำสิ่งปะปนที่อยู่ในเหล็กออก ปริมาณคาร์บอนคือหัวใจสำคัญในการตีดาบ หากใส่คาร์บอนในเหล็กมากเกินไปเหล็กจะเปราะ ใส่น้อยไปเหล็กจะอ่อน จึงต้องใส่ในปริมาณที่พอเหมาะ เหล็กถูกนำมาหักแบ่งเป็นชิ้นเล็กวางซ้อนกันก่อนหลอม และนำไปตีให้เป็นเนื้อเดียวกัน หลังจากนั้นจึงพับเหล็กเป็นสองชั้นขณะยังร้อนๆ แล้วตีซ้ำอีกครั้งแล้วครั้งเล่า เหล็กจะซ้อนกันเป็นชั้นๆ ทวีคูณขึ้นเรื่อยๆ จนเป็นหมื่นๆ ชั้น ทำให้คาร์บอนกระจายไปจนทั่วเนื้อเหล็ก แล้วจึงนำไปตีแผ่ออกให้เป็นใบดาบ จะได้ใบดาบที่ดี เนื้อเหล็กแกร่งและคมไม่หักอีกต่อไป

ในสมัยเฮอันตอนต้นดาบญี่ปุ่นยังคงไม่เปลี่ยนรูปแบบจากสมัยนาระไปมากนัก กล่าวคือดาบที่ผลิตในช่วงต้นสมัยเฮอันนี้ยังคงเป็นรูปแบบโซกุโตะเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากการค้นพบการถลุงเหล็ก "ทะมะสะกะเนะ" (Tamahagane) ของอะมะงุนิ จึงทำให้สมัยต้นเฮอันนี้เริ่มมีดาบที่มีความแข็งแกร่งต่างจากดาบทั่วไปมากขึ้น เช่น ดาบอิระซุคุริ ดาบคิริสะซุคุริ เป็นต้น

หลังจากการค้นพบวิธีตีดาบของอะมะงุนิ ทำให้ดาบที่ผลิตมาในสมัยหลังจากนี้พัฒนาขึ้น ซึ่งนี่ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของพัฒนาการดาบญี่ปุ่น และดาบของอะมะงุนิยังเป็นต้นแบบของดาบญี่ปุ่นในสมัยเฮอัน คามาคุระอีกด้วย

2.2. สมัยเฮอันตอนต้นถึงสมัยมูโรมาจิ (ค.ศ.900-ค.ศ.1530)

ในปลายศตวรรษที่ 8 มีการย้ายเมืองหลวงไปที่ เฮอันเกียว หรือจังหวัดเกียวโต ในปัจจุบัน เป็นการเริ่มสมัยเฮอัน (ค.ศ. 794 - ค.ศ. 1185) นับเป็นยุคทองของประเทศญี่ปุ่น ที่ทั้งศิลปะและวัฒนธรรมรุ่งเรืองถึงขีดสุด มีการพัฒนาปรับปรุงวัฒนธรรมต่างๆ ที่หยิบยืมมาจากประเทศจีนในสมัยราชวงศ์ถัง และลัทธิขงจื้อ จนกลายเป็นวัฒนธรรมแบบเฉพาะตัวของประเทศญี่ปุ่น รูปแบบของดาบญี่ปุ่นในสมัยเฮอันก็เปลี่ยนไปจาก โซกุโตะ หรือดาบตรง มาเป็น รูปแบบที่เรียกว่าจินดะชิซุคุริ (Jindachi-Zukuri) หรือดาบยาวมีลักษณะพิเศษคือมีความยาว 4-5 ฟุต และแวนดาบไว้ที่สะโพกด้วยเชือก สมัยเฮอันมีของเลียนแบบ จินดะชิซุคุริ จำนวนมาก โดยเฉพาะบริเวณโตเกียว เกียวโต นาระ ซาไก แต่คุณภาพสู้ของจริงไม่ได้ ซึ่งรูปแบบดาบ จินดะซุคุริ เป็นรูปแบบดาบที่นิยมตั้งสมัยเฮอัน สมัยคามาคุระ และสมัยมูโรมาจิเพราะช่วงสมัยนี้ เป็นยุคของสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยคามาคุระ

ชื่อภาพ คดาบในรูปร่างแบบจินคะชิซุกุริ

ที่มา : A Japanese Daito, <http://www.ogallerie.com/auctions/2005-10/100718.jpg>

นอกจากนั้นสมัยเฮอันเริ่มมีโรงเรียนสำหรับช่างตีดาบเกิดขึ้น แต่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และยังไม่ค่อยแพร่หลาย ต่อมาเมื่ออำนาจการปกครองตกอยู่ในมือตระกูลฟูจิวาระอย่างสมบูรณ์ (ค.ศ. 967-1068) บ้านเมืองเริ่มกลับมามีความสงบสุขมา 100 กว่าปี มีศึกภายในเกิดขึ้นหลายครั้ง ขุนนางใหญ่เริ่มสะสมกองกำลังและอาวุธ ทำให้ช่างตีดาบฝีมือดีเป็นสิ่งมีค่ามากของแต่ทัพ ดังนั้นในค.ศ. 987 มุเนะชิเกะ (Munechika) จึงก่อตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่สำหรับสอนช่างตีดาบฝีมือดีขึ้นที่เมืองยามาชิโร (Yamashiro) ในจังหวัดเกียวโต ชื่อว่า โรงเรียนยามาชิโร (Yamashiro School) โรงเรียนแห่งนี้ผลิตช่างตีดาบฝีมือดีมากมาย ทำให้มีสาขากระจายตามหัวเมืองต่างๆ ในสมัยเฮอันเปิดสาขาแรก คือสาขาซันโจ (Sanjo) ในสมัยคามาคุระเปิดสาขาเพิ่มอีก 3 แห่งคือ สาขา อะวาตากุชิ (Awataguchi), อะยาโกะจิ (Ayakoji) และ เรย์ (Rai) ในสมัยมูโรมะจิเปิดเพิ่มอีก 3 แห่งคือ สาขา โนบุคุนิ (Nobukuni), ฮาเซเบะ (Hasebe) และ เฮอันโจ (Heianjo) ต่อมาประมาณ ค.ศ. 1100 สมัยปลายเฮอัน โทโมนาริ (Tomonari) ได้ก่อตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่สำหรับช่างตีดาบขึ้นที่เมืองบิเซ็น (Bizen) จังหวัดโอคายาม่า (Okayama) ชื่อว่า โรงเรียนบิเซ็น (Bizen school) ในสมัยคามาคุระโรงเรียนแห่งนี้เปิดสาขาถึง 5 สาขา ได้แก่ สาขา ฟุกุโอกะ (Fukuoka), โยชิโอกะ (Yoshioka), โอซาฟุเนะ (Osafune), โยชิอิ (Yoshii) และ โอมิยะ (Omiya)

ต่อมาในสมัยคามูระ(ค.ศ. 1185-ค.ศ. 1333) เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มต้นการปกครองรัฐบาลทหารที่เรียกว่า คะมะกุระ บะกุฟุ ซึ่งมีโชกุนเป็นหัวหน้าปกครองประเทศในนามจักรพรรดิมีอำนาจเด็ดขาดทั้งทางการเมืองและการทหาร ในสมัยนี้เกิดศึกสงครามบ่อยครั้ง ทั้งศึกภายในประเทศระหว่างไดเมียวแคว้นต่างๆ และศึกภายนอกประเทศ ทำอาวุธขึ้นดีจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นในสมัยคามูระจึงเกิดโรงเรียนขนาดใหญ่สำหรับช่างตีดาบขึ้นอีก 3 แห่ง ได้แก่ 1.โรงเรียนโซชู (Soshu school) ตั้งอยู่ที่เมืองคามูระ โรงเรียนแห่งนี้มีสาขา3แห่ง ได้แก่ สาขา ยามาชิโร (Yamashiro), บีเซ็น(Bizen) และ โซชู(Soshu) ทั้ง3สาขานี้เปิดในสมัยคามูระ 2.โรงเรียนยามาโตะ(Yamato school) ตั้งอยู่ที่นาระ มีอยู่ 5 สาขา ได้แก่ สาขา โทมะ(Toma), เทกาอิ(Tegai), โฮโซ (Hosho), ชิริกากะ(Shirikage) และ เซ็นจูอิน(Senju-in) ทั้ง5 สาขาเปิดในสมัยคามูระ 3.โรงเรียนมิโนะ (Mino school) ตั้งอยู่ที่เมืองเซกิ ในสมัยคามูระเปิด 1 สาขา ได้แก่ สาขา คานะอุจิ (Kaneuji) ในสมัยมุโรมะจิเปิดเพิ่มอีก 1 สาขา ได้แก่ สาขา คานะชิเกะ (Kaneshige) ซึ่งทั้งห้าโรงเรียนนี้เรียกรวมกันว่า โรงเรียนทั้งห้าแห่ง (The five School) (John M. Yumoto. 2521 : 29-32)

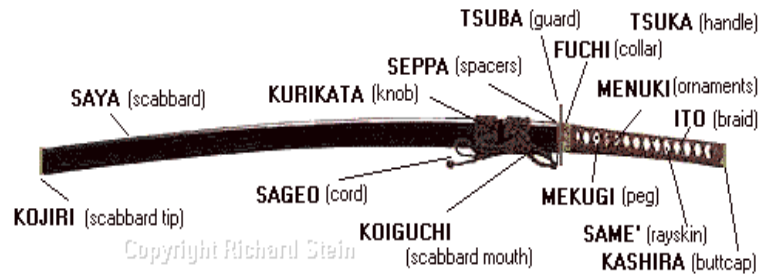
เมื่อพิจารณาจากจำนวนสาขาของโรงเรียนทั้งห้าแห่งหรือ“The five School” พบว่าในสมัยคามูระมีสาขาเปิดถึง 17 สาขา และมีเพียง 4 สาขาเท่านั้นที่เปิดสมัยมุโรมะจิ ดังนั้นสมัยคามูระจึงเป็นสมัยที่วิทยาการต่างๆเกี่ยวกับดาบญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก เป็นยุคทองของชามูไร มีการแข่งขันคิดค้นเพื่อหาวิธีทำดาบที่แข็งแกร่งที่สุด ประกอบกับหลังสงครามกับพวกมองโกลทำให้ดาบญี่ปุ่นจำนวนมากหักบิ่น จักรพรรดิจึงมีพระบรมราชโองการให้ช่างตีดาบหาวิธีแก้ไข โดยทรงให้ศึกษาวิธีการตีเหล็กจากยุคโบราณ โดยมีการเพิ่มวิธีการผสมเหล็กสองชนิดเข้าด้วยกัน เหล็กที่มีความแข็งจะมีปริมาณคาร์บอนสูงใช้ทำเป็นตัวดาบ และเหล็กอ่อนที่มีปริมาณคาร์บอนต่ำใช้ทำเป็นไส้ดาบเพื่อให้ยืดหยุ่น จากเหล็กสองชนิดที่ถูกนำมาพับและตีมากกว่าสิบชั้น ทำให้เกิดชั้นเล็กๆ เป็นทวีคูณเป็นหมื่นชั้น ช่างตีดาบจะพับเหล็กแข็งให้เป็นรูปตัว "U" และนำเหล็กอ่อนมาวางไว้ตรงกลางเพื่อเป็นไส้ใน แล้วนำไปหลอมและตีรวมกันให้แผ่ออกเป็นใบดาบ จากนั้นนำไปหลอมในอุณหภูมิที่เหมาะสมซึ่งมากกว่า 700 องศาเซลเซียส แล้วจึงนำมาแช่น้ำเย็น การแช่น้ำต้องระมัดระวังมาก หากแช่ไม่ดี ดาบจะโค้งเสียรูป เหล็กที่มีความแข็งต่างกันเมื่อทำให้เย็นทันทีจะหดตัวต่างกัน ถือเป็นเคล็ดลับที่ทำให้ใบดาบโค้งได้รูปตามธรรมชาติ ดาบสามารถฟันคอขาดได้ในครั้งเดียวบาดแผลที่ได้รับจากดาบจะเจ็บปวดมาก

ต่อมามาซามูเนะก็ได้นำวิธีการผลิตดาบยุคโบราณมาประยุกต์ใช้กับวิธีผลิตดาบของตนเอง จนในที่สุดก็สามารถผลิตดาบญี่ปุ่นที่ดีที่สุดขึ้นมาสำเร็จในค.ศ.1297 มาซามูเนะสร้างความสมดุลของความแข็งของคมดาบ เคล็ดลับการทำดาบคือการผสมเหล็กสามชนิดเข้าด้วยกัน เหล็กที่มีปริมาณคาร์บอนสูงจะใช้เป็นใบดาบด้านข้างที่เรียกว่า "กะวะกะเนะ" (Gawa-gane) และด้านคมดาบ หรือ ฮะกะเนะ (Ha-gane) ใช้เหล็กที่แข็งมากโดยผ่านการพับและตีถึง 15 ครั้ง ซึ่งสามารถสร้างชั้นของเหล็กที่ซ้อนกันถึง 32,768 ชั้น ทำให้เหล็กเหนียวและแกร่งมากกว่าส่วนอื่นๆ ส่วนเหล็กที่มีปริมาณคาร์บอนต่ำจะใช้เป็นส่วนไส้ใน (Core Steel) ทำให้มีความยืดหยุ่นเรียกว่า "ชิกะเนะ" (Shi-gane) แล้วนำไปหลอมที่อุณหภูมิประมาณ 800 องศาเซลเซียสให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วจึงนำมาตีแผ่ออกเป็นใบดาบ ดังนั้นดาบของมาซามูเนะถือได้ว่าเป็นสุดยอดของดาบญี่ปุ่น

2.3. สมัยมุโรมาจิถึงสมัยเอโดะ(ค.ศ.1530-ค.ศ.1867)

รูปแบบดาบเฉพาะสมัยเอโดะคือ รูปแบบบูกะซุกุริ (Buke-Zukuri) เป็นรูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับความงามมากกว่าประสิทธิภาพของดาบ เป็นเพราะว่า สมัยเอโดะ อิเอะยะสึสามารถตั้งตนเป็นผู้ปกครองญี่ปุ่นทั้งประเทศ มีอำนาจอย่างแท้จริง โดยขึ้นดำรงตำแหน่งโชกุนที่เมืองเอโดะ ทำให้ประเทศญี่ปุ่นกลับมาสงบสุขอีกครั้ง เมื่อประเทศสงบลง ผู้คนจึงกลับมาสนใจศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น ให้ความสำคัญกับสิ่งสวยงามอย่าง นาฏศิลป์ จิตรกรรม เป็นต้นความแข็งแกร่งของดาบจึงไม่จำเป็นอีกต่อไป จนขนาดที่ว่าเปลี่ยนปราสาทของเมืองต่างๆเป็นศูนย์กลางของ "ศิลปะการผลิตดาบ" และสิ่งที่มาทดแทนความแข็งแกร่งคือความงดงาม รูปแบบของดาบญี่ปุ่นจึงเปลี่ยนแปลงอีกครั้งจากจินคะชิซุกุริ หรือดาบยาว มาเป็น รูปแบบที่เรียกว่า บูกะซุกุริ มีลักษณะพิเศษ คือ ความยาวของดาบถูกปรับให้สั้นลง จาก 4-5ฟุต เป็น 3-4ฟุตเท่านั้นเพราะถ้ายาวแบบ จินคะชิซุกุริ ต้องแขวนไว้ที่สะโพกด้วยเชือกเท่านั้น แต่ถ้าเป็นดาบรูปแบบบูกะซุกุริ จะสามารถใส่แนบไว้ที่สายคาดเอวได้ ดูเรียบร้อยสวยงาม เนื่องจากความแข็งแกร่งของดาบไม่จำเป็น สมัยนี้ช่างตีดาบจึงเพิ่มลวดลายที่วิจิตร สวยงาม ขึ้นแทน ลวดลายที่นิยมสลักที่ดาบในสมัยเอโดะคือ ดอกไม้ พุ่มไม้ มังกร ใบไม้ ดอกซากุระ ดอกเบญจมาศ และภูเขาฟูจิ

ชื่อภาพ ส่วนประกอบต่างๆของดาบในรูปแบบนูกะซูกิริ

ที่มา : Japanese Sword Visual Glossary, <http://japaneseswordindex.com/glossary.htm>

ปลอกของดาบรูปแบบ นูกะซูกิริ ถูกออกแบบมาให้ใช้งานได้สารพัดประโยชน์ เช่น ติดตั้งช่องใส่ มีดสารพัดประโยชน์ ช่องใส่โคซูกะ(Kozuka) หรือ อาวุธลับ และช่องใส่ ะริโคโก (Wari-kogai) หรือ ตะเกียบ โคซูกะเป็นมีดขนาดเล็กมาก ใช้เป็นอาวุธลับ สมัยเอโดะ โคซูกะไม่ได้ทำโดยช่างตีดาบเหมือนอาวุธทั่วไป แต่จะทำโดยช่างทำเครื่องประดับ ทั้งนี้เพราะว่า สมัยนี้นิยมสลักลวดลายสวยงามลงบนอาวุธชิ้นเล็กๆ ส่วน ะริโคโก หรือตะเกียบ ก็จะทำโดยช่างทำเครื่องประดับเช่นกัน และต้องเป็นช่างที่ฝีมือดีมาก ถึงจะสามารถทำ ะริโคโก ได้ เพราะ ะริโคโก มีขนาดเล็กกว่า โคซูกะมากจึงจำเป็นต้องใช้ช่างทำเครื่องประดับที่ประณีต ะริโคโก ไม่ได้มีไว้ใช้สำหรับรับประทานอาหารเพียงอย่างเดียว แต่สามารถกลายอาวุธลับได้เมื่อจำเป็น เนื่องจากปลายด้ามสามารถถอดออกเป็นมีดได้

ชื่อภาพ โคซูกะ โคโก และ ะริโคโก

ที่มา : Japanese Sword Visual Glossary, <http://japaneseswordindex.com/glossary.htm>

อย่างไรก็ตามแม้ว่าดาบในรูบบนุเกะซูกุริ จะถูกพัฒนาความวิจิตรงดงาม แต่ความแข็งแรงของกลีบไม่ถูกพัฒนาขึ้นด้วย ทำให้กองทัพญี่ปุ่นในสมัยเอโดะอ่อนแอไม่เหมือนกับในสมัย คามาคุระ หรือสมัยมุโรมาจิ เพราะขาดอาวุธคู่กายที่แข็งแรง และโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง ที่เคยรุ่งเรืองอย่างมากในสมัยคามาคุระ จึงเริ่มหมดความสำคัญลง ดังที่โคซากะ คันโจ นักเขียนเรื่อง เกียวโตกุนคัง(Kyoto Gunkan) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของซามูไรพบว่า “เมื่อไม่สงครามเป็นเวลานานๆ ความสามารถของซามูไรจะอ่อนแอลง ทั้งการใช้ดาบ หอก ธนู ไม้เว้นแม่แต่คนสนิทของโชกุน ซึ่งเป็นสัญญาณของการพัฒนาไปสู่ ยุคของศิลปะ”

เมื่อมองการเปลี่ยนแปลงรูบบนุเกะซูกุริตั้งแต่สมัยสมันนาระถึงสมัยเฮอันตอนต้น (ค.ศ.650-ค.ศ.900) สมัยเฮอันตอนต้นถึงสมัยมุโรมาจิ(ค.ศ.900-ค.ศ.1530) และสมัยมุโรมาจิถึงสมัยเอโดะ(ค.ศ.1530-ค.ศ.1867) จะพบว่า ดาบญี่ปุ่นจะเปลี่ยนรูบบนุเกะซูกุริตามจุดประสงค์การใช้งาน กล่าวคือ รูบบนุเกะซูกุริในยุคสมันนาระถึงสมัยเฮอันตอนต้น คือ โชกุโตะ (ดาบตรง) เปลี่ยนมาเป็นรูบบนุเกะซูกุริในสมัยเฮอันถึงสมัยมุโรมาจิคือ จินคะชิซูกุรินาระถึงสมัยเฮอันตอนต้น การสู้รบยังสู้บนพื้นราบใช้แค่ดาบกับดาบเท่านั้นประทะกัน แต่เมื่อเข้าสู่สมัยเฮอันถึงสมัยมุโรมาจิ สงครามรุนแรงขึ้น และสมัยนี้ยังเริ่มใช้ม้าออกรบ ดังนั้นถ้าใช้ดาบรูบบนุเกะซูกุริ ทั้งทหารขี่ม้า และทหารราบไม่สามารถฟันกันได้ ดังนั้นสมัยนี้ดาบจึงเป็นต้องทำให้ยาวขึ้น ถึง 4-5 ฟุต แต่ต่อเข้าสู่สมัยเอโดะ บ้านเมืองกลับมาสงบสุข ไม่มีศึกสงคราม ผู้คนจึงเริ่มให้ความสำคัญกับความสวยงามมากกว่า ความแข็งแรง ทำให้รูบบนุเกะซูกุริเปลี่ยนไปอีกครั้ง จากดาบรูบบนุเกะซูกุริกลายเป็น ดาบญี่ปุ่นรูบบนุเกะซูกุริ ความยาวของดาบรูบบนุเกะซูกุริ กลายเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ เกะกะเทอะทะ พกพาไม่สะดวก ไม่สามารถใส่ลงฝ้าคาดเอวได้ ดังนั้นดาบญี่ปุ่นรูบบนุเกะซูกุริ จึงลดความยาวจาก 4-5 ฟุต มาเป็น 3-4 ฟุต

3. ความสำคัญของดาบญี่ปุ่นต่อชนชั้นซามูไร ตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ

ช่วงสมัยนาระถึงสมัยเอโดะ บ้านเมืองยังไม่เป็นปึกแผ่นมีแคว้นเล็กแคว้นน้อยมากมาย ทำให้เกิดสงครามน้อยใหญ่ไม่เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะสมัยคามาคุระ ดังนั้นซามูไรจึงเป็นกำลังที่สำคัญของแคว้นต่างๆ เพราะซามูไรเป็นนักรบที่มีฝีมือดี มีระเบียบวินัย สิ่งที่เขาไม่ได้เมื่อซามูไรออกศึกคือดาบญี่ปุ่นคู่ใจสักเล่ม ดังนั้นตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะดาบญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อชนชั้นซามูไร

3.1. ดาบญี่ปุ่นเปรียบเสมือนชีวิตของซามูไร นับตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยมุโรมาจิ

เมื่อเกิดมาในชนชั้นซามูไรสิ่งเปรียบเสมือนชีวิตของตนเองก็คือดาบญี่ปุ่น เพราะชีวิตของซามูไรจะผูกพันกับดาบญี่ปุ่นทุกช่วงเวลาของชีวิต ดังนั้นซามูไรกับดาบจึงเป็นสิ่งที่แยกออกจากกัน มีคำกล่าวที่ว่า “ซามูไรที่ไร้ดาบก็คือนักรบที่ไร้วิญญาณ” แม้บางครั้งเมื่อซามูไรจำเป็นต้องห่างออกจากดาบอาวุธหลัก แต่ถึงอย่างนั้นเขาก็จะไม่ยอมให้ดาบวะกิซะชิ(ดาบสั้นของญี่ปุ่นชนิดหนึ่ง) ห่างจากข้างกายโดยเด็ดขาด มันจะต้องติดตัวพวกเขาไปตลอดแม้ยามนอนก็ต้องมีมันอยู่ใต้หมอนด้วย

ในสมัยนาระแม้จะไม่มีสงครามมากเท่าสมัยคามาคุระ แต่บ้านเมืองยังคงไม่เป็นปึกแผ่น ทำให้เกิดศึกสงครามระหว่างแคว้นการจลาจลภายในอยู่บ่อยครั้งดังนั้นซามูไรเองจึงต้องจำเป็นต้องมีอาวุธคู่กายที่สามารถไว้ใจและฝากชีวิตไว้ได้ ดังนั้นการซามูไรจะได้ดาบมาไว้เป็นอาวุธคู่ชีวิตสักเล่มหนึ่งจึงต้องพิถีพิถันมากมายนาน ทำดาบสำหรับซามูไรไม่เหมือนกับช่างทำดาบทั่วไป ในการทำดาบให้พวกซามูไรนั้น ทั้งช่างทำดาบและผู้ช่วยของเขาทุกคนจะต้องถือศีลกินเจขณะทำการหลอมเหล็กและตีดาบแต่ละเล่มขึ้นมา ช่างเหล็กทั้งหมดจะขังตัวเองอยู่ในโรงตีเหล็กโดยไม่ติดต่อกับใครทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็ลูกเมียและญาติพี่น้องของตนที่ไม่ได้เกี่ยวงานนี้จนกว่าการตีดาบแต่ละเล่มจะเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งก็เป็นเวลาอย่างน้อยสอง หรือสามอาทิตย์ จึงจะได้ดาบซามูไรออกมาสักเล่มหนึ่ง และดาบที่ได้มานี้ถือว่เป็นการรวบรวมพลังแห่งความศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ทั้งหมด (ภิมย์ พุทธรัตน์ แปล 2459 : 90) ดังนั้นในสมัยนาระ ดาบญี่ปุ่นจึงไม่ใช่แค่อาวุธของซามูไรแต่เป็นสิ่งที่ศักดิ์คู่กายอีกด้วย

ต่อมาในสมัยเฮอัน เป็นสมัยที่เริ่มนำวัฒนธรรมที่รับมาจากจีนมาปรับใช้กับวัฒนธรรมญี่ปุ่น ทำให้พิธีและประเพณีต่างๆ ได้กำเนิดขึ้น หนึ่งในนั้นคือพิธีฉลองที่เรียกว่า มะโมะริ คะตะนะ เป็นพิธีที่มอบดาบขึ้นแรกให้กับบุตรชายแรกเกิดของชนชั้นซามูไรอย่างไรก็ตามดาบที่ให้ไปเป็นเพียงแค่ดาบเครื่องรางเท่านั้น โดยจะห่อหุ้มด้วยไหมยกดอกเงินหรือทองเพื่อที่จะให้เด็กอายุไม่เกินห้าขวบพกเอาไว้ในกระเป๋าติดกางเกงได้ เมื่อถึงอายุสิบสามปี ในพิธีฉลองที่เรียกว่า เก็มบุกุ บุตรชายจะได้รับดาบจริงเล่มแรกพร้อมกับชุดเกราะ และชื่อในวัยผู้ใหญ่ กลายเป็นซามูไรเต็มตัว เมื่ออายุ 13 ปีแล้ว ซามูไรฝึกหัดจะเข้าเรียนที่โรงเรียนสำหรับฝึกสอนซามูไร โดยเฉพาะ ซามูไรฝึกหัดเหล่านี้ต้องเรียนรู้การใช้ดาบอย่างช้าๆ ของว่องไวและคล่องแคล่ว ให้เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย ดังนั้นซามูไรในสมัยเฮอันจึงมีความผูกพันกับดาบอย่างมาก ในฐานะเพื่อนที่โตมาพร้อมกัน

พอเข้าสู่สมัยคามาคุระจนถึงสมัยมุโรมาจิ บ้านเมืองเกิดศึกสงครามบ่อยครั้ง ทำให้เหล่าซามูไรต้องฝึกฝนฝีมืออยู่ตลอดเวลา รวมทั้งแสวงหาดาบที่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองด้วย ซึ่งเหล่าซามูไรจะเลือกดาบจากช่างตีดาบที่มีฝีมือ มีจิตใจหรือลักษณะนิสัยคล้ายตน เช่น ในคริสต์ศตวรรษที่ 12 มีช่างตีดาบสองคนที่มีบุคลิกแตกต่างกันสิ้นเชิง คือ มุราม่าซะ และ มาซามูเนะ ซึ่งทั้งสองคนเป็นนักดาบร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงอย่างมาก ทั้งสองคนสามารถตีดาบชั้นยอดที่สามารถตัดเหล็กกล้าขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางหนึ่งนิ้วฟูตซาออกจากกันได้อย่างง่ายดายดาบมุราม่าซะเป็นช่างตีดาบที่มีอารมณ์ขี้เล่นๆ บางขณะเป็นคนดีใจขี้มึนเป็นที่เคารพยำเกรงของคนทั่วไปแต่บางขณะกลับเป็นคนที่อารมณ์ร้าย ตะโกนใส่ผู้อื่นจนทุกคนออกห่างด้วยความกลัว แต่ฝีมือทำดาบของมุราม่าซะนั้นเป็นที่เลื่องลือไปทั่วแผ่นดิน เพราะมันมีความคมกล้าอย่างมาก เมื่อนำดาบของมุราม่าซะไปวางไว้ในแม่น้ำโดยหันคมดาบได้น้ำเอาไว้ใบไม้ที่ลอยมาปะทะกับดาบจะขาดออกเป็นสองท่อนทันทีซามูไรที่กระหายศึกสงครามจึงมักเลือกใช้ดาบของมุราม่าซะ หนึ่งในนั้นก็คือตระกูลโตะกุภาวะ ส่วนดาบของมาซามูเนะจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งๆที่ซามูไรในสมัยนั้นต่างยอมรับกันว่าความคมของดาบที่มาซามูเนะสร้างขึ้นเหนือกว่าดาบของมุราม่าซะเสียอีก แต่เมื่อมีผู้นำไปทดลองโดยวางในกระแสน้ำไหลของแม่น้ำ ปลดปล่อยให้ใบไม้มากระทบกับคมดาบ ปรากฏว่ามีดจะไม่ตัดใบไม้นั้นออกจากกันเลย ปลดปล่อยให้ใบไม้ไหลเลี้ยวออกไปเดียวกับคมดาบธรรมดา ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้พวกซามูไรกล่าวกันว่า มาซามูเนะเป็นช่างดาบผู้มีความสุภาพอ่อนโยนและมีจิตเมตตา ดังนั้นเมื่อจิตวิญญาณของเขาสิงอยู่ในคมดาบ ทำให้ดาบมีความเมตตาไม่ต้องการจะทำลายสิ่งใด

หากไม่จำเป็น (ภิรมย์ พุทธรัตน์ แปล 2459 :69) ดังนั้นชาмуไรที่มีคุณธรรม จึงเลือกใช้ดาบของมาชามูเนะ

นอกจากนี้ในสมัยคามะกุระยังมีพิธีที่สำคัญเกี่ยวกับชาмуไรเกิดขึ้น คือ พิธีเซ็ปปูกุ หรือ ฮาราคิรี เป็นการฆ่าตัวตายด้วยการคว้านท้อง โดยใช้มีดสั้นสั้น โตะหรือกวะกิชะชิแทงที่หน้าท้องใต้เอวขวา แล้วกรีดมาทางซ้ายแล้ว ดึงมีดขึ้นข้างบน ซึ่งเป็นการเปิดเย็บช่องท้องแล้วตัดลำไส้ให้ขาด การตายด้วยวิธีนี้ เชื่อว่าเป็นการตายอย่างมีเกียรติแล้ว ส่วนใหญ่ผู้ทำเซ็ปปูกุทำตามหลักศาสนาชินโตที่จารึกไว้ในคัมภีร์ โคะจิกิ เพราะแสดงความกล้าหาญและพิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถในการบังคับจิตใจของตนเอง สาเหตุของการทำเซ็ปปูกุ หรือ ฮาราคิรีมีอยู่ 4 สาเหตุคือ 1.เลือกที่จะตายอย่างมีเกียรติแทนที่จะตกอยู่ในมือของศัตรู 2.ทำผิดต่อกฏบุชิโด 3.ขัดใจไคเมียวหรือเจ้านายตนเอง 4.ไคเมียวหรือเจ้านายตนเองได้เสียชีวิตลง ตามกฏที่ว่า จะซื้อสตัคต่อเจ้านายคนเดียว ดังนั้นชาмуไรบางส่วนเลือกที่ตายตามเจ้านาย บางส่วนเลือกที่จะเป็นโรนิน(ชาмуไรไร้เจ้านาย) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้กระทั่งตอนตายชาмуไรก็ไม่สามารถแยกห่างออกจากดาบได้ และดาบญี่ปุ่นยังเป็นสิ่งที่ทำให้ชาмуไรบรรลุจุดประสงค์สูงสุด คือการตายอย่างมีเกียรติเกียรติอีกด้วย

ตามที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของดาบญี่ปุ่นกับชาмуไรตั้งแต่สมัยนาระ จะพบว่า ในสมัยนาระชาмуไรถือว่าดาบญี่ปุ่นเป็นของศักดิ์สิทธิ์คู่กาย ต่อมาในสมัยเฮอันดาบชาмуไรก็เป็นเสมือนเพื่อนที่โตมาพร้อมกัน ส่วนในสมัยคามะกุระและมุโรมาจิ ดาบชาмуไรเป็นสิ่งที่ทำให้ชาмуไรบรรลุจุดประสงค์สูงสุด ด้วยความสัมพันธ์ที่รอบด้าน และลึกซึ้งนี้ ทำให้ตั้งสมัยนาระจนถึงสมัยมุโรมาจิ ดาบชาмуไรจึงเปรียบเสมือนชีวิตของชาмуไร

3.2.ดาบญี่ปุ่นคือเครื่องยืนยันความเป็นชาмуไร ในสมัยเอโดะ

โตกุภาวะ อิเอยาสึ ได้รวบรวมอำนาจและตั้งรัฐบาลโชกุนขึ้นที่เอโดะ ใน ค.ศ. 1603 บ้านเมืองกลับมาสงบสุขอีกครั้งหลังจากยุคสงคราม ผู้คนเริ่มสนใจความงาม ศิลปะวัฒนธรรมต่างๆพัฒนาถึงขั้นอย่างก้าวกระโดด เช่น วัฒนธรรมเก็น โระงุ ซึ่งเป็นของนักรบผสมกับราชฎรสามัญ มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองใหญ่ ๆ อย่างเกียวโต โอซาก้า เอกลักษณะคือละครหุ่น ละครคาบูกิและหัตถกรรมต่างๆ และวัฒนธรรมคะเซ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาวเมือง เช่น นวนิยาย ละครคาบูกิ ภาพอุกิโยะ บุงจิงเงะ เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าวัฒนธรรมจะก้าวหน้า แต่การสงครามเริ่มถดถอยลงเรื่อยๆ ดังนั้น

ดาบญี่ปุ่นในสมัยเอโดะจึงเปลี่ยนสถานะจากดาบที่ทำสงคราม เป็นเพียงแค่เครื่องมือยืนยันความเป็นซามูไรเท่านั้น

สมัยเอโดะ โดโจของซามูไร (ดาบยาวและสั้นที่ซามูไรพกพาไว้คู่กัน หรือที่เรียกว่าคะตะนะและวะกิซะชิ) ได้กลายมาเป็นตราสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอำนาจมากกว่าจะเป็นอาวุธที่ใช้ในชีวิตประจำวัน พวกเขายังคงได้อำนาจตามกฎหมายที่จะฆ่าใครก็ได้ที่ไม่แสดงความเคารพอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ซามูไรที่เป็นชนชั้นสูงยังละเลยการฝึกฝนร่างกาย และยุทธวิธีรบ และมอบหน้าที่ปราบปรามอาชญากรรมภายในเมืองหลวง ให้กับซามูไรที่ต่ำชั้นกว่า ดังนั้นรัฐบาลเกรงว่าถ้ามีศึกสงคราม ซามูไรที่เป็นกำลังหลักของกองทัพจะไม่สามารถรับมือศัตรูได้ จึงพยายามหลายต่อหลายวิธี เพื่อให้ซามูไรตื่นตัวที่จะฝึกฝนร่างกาย และสติปัญญา ตัวอย่างเช่น แสดงอำนาจเด็ดขาดในการลงโทษประชาชนหรือซามูไรที่ขัดคำสั่ง เผยแพร่วรรณกรรมสงครามสมัยคามากูระ ในปีค.ศ. 1650 รัฐบาลออกกฎหมายห้ามการต่อสู้กันระหว่างซามูไรในเมืองหลวง และในปีค.ศ. 1694 รัฐบาลออกกฎหมายบังคับให้ซามูไรต้องฝึกฝนยุทธวิธีรบ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวทำให้ฐานะทางการเงินของซามูไรค่อนข้างลำบาก รายรับแต่ละเดือนไม่แน่นอน เพราะยุคสมัยสงบสุขอย่างสมัยเอโดะ จึงไม่ค่อยมีผู้จ้างซามูไรเหมือนสมัยคามากูระ และรัฐบาลกลางบังคับให้ไคเมียวต้องลดจำนวนซามูไรในสังกัดลง จึงทำให้ซามูไรจำนวนไม่น้อยกลายเป็นโรนิน(ซามูไรที่ไม่มีเจ้านาย) อีกทั้งในสมัยนี้ราคาข้าวของแพง ค่าครองชีพสูงขึ้น ด้วยสถานการณ์ที่บีบคั้นเช่นนี้ ทำให้ซามูไรจำนวนไม่น้อยต้องใช้ทักษะที่เคยร่ำเรียน มาทำงานพิเศษ เช่น คู้มกันคณะเดินทางระหว่างเมือง เป็นต้น

ซามูไรบางส่วนต้องนำดาบไปจำหน่าย แลกเป็นเงินเพื่อนำไปใช้จ่าย เมื่อไม่มีดาบเหลือกล้าแล้วพวกเขาจึงเหลาดาบไม้ไผ่ใช้พกติดตัวแทนดาบเหล็กกล้าคู่กาย ทั้งนี้เพราะในค.ศ. 1586 โทะโยะ โตะมิ อิเคะ โยะชิ ที่ดำรงตำแหน่ง"คัมปะกุ"หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระเจ้าจักรพรรดิในขณะนั้น ได้ตรากฎหมายให้ชนชั้นซามูไรมีความเป็นถาวรและสามารถตกทอดไปสู่ทายาทได้ ส่วนผู้ที่มิใช่ซามูไรนั้น ไม่สามารถพกพาอาวุธติดตัวได้ ดังนั้นถ้าไม่มีดาบแล้ว เหล่าซามูไรที่นำดาบไปจำหน่ายจะไม่เครื่องยืนยันว่าเป็นซามูไร ซามูไรเหล่านี้จึงต้องพกดาบไม้ไผ่แทน ซึ่งนักเขียนชาวญี่ปุ่นชื่อ มุราตะ เซอิฟู (Murata seifu) (ค.ศ. 1746-1811) ได้เขียนสนับสนุนข้อพิสูจน์ดังกล่าวในหนังสือของเขาว่า“ดาบญี่ปุ่นเป็นเพียงสิ่งเดียวในเข็มขัดของพวกเขา ซึ่งทำให้รู้ว่าพวกเขาเขาเป็นซามูไร”

จะเห็นได้ว่าดาบมีความสำคัญต่อชามุไรมาก จนถึงขนาดที่ว่าเมื่อไม่มีดาบที่ทำจากเหล็กกล้าแล้ว ยังต้องหาดาบที่ทำจากไม้ไผ่แทน เพราะถ้าไม่มีดาบแล้วละก็พวกเขาก็ไม่ได้รับสิทธิของชามุไร เช่น การแสดงความเคารพจากคนที่ชนชั้นต่ำกว่า เป็นต้น และชามุไรจะถูกมองให้อยู่ชนชั้นเดียวกับ ชาวนา ช่างฝีมือ หรือพ่อค้า ซึ่งนับเป็นเรื่องที่เสียดายที่ชามุไรเป็นอย่างมาก ดังนั้นดาบชามุไรเป็นสิ่งเดียวที่สามารถยืนยันกับบุคคลภายนอกได้ว่าตนเองเป็นชนชั้นชามุไร

บทสรุป

ดาบญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงโดยมีปัจจัยมาจาก อิทธิพลเทคโนโลยีการผลิตจากประเทศจีน การแข่งขันอำนาจทางการเมืองของขุนนางกลุ่มต่างๆ และการเกิดขึ้นของสงครามในสมัยคามะกุระ ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยได้มีผลต่อการพัฒนาการรูปแบบของดาบญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยนาระถึงสมัยเอโดะ เป็น 3 รูปแบบหลัก ซึ่งแต่ละครั้งจะเปลี่ยนไปเพราะจุดประสงค์การใช้งาน กล่าวคือ รูปแบบโชกุโตะ (Chokuto) หรือดาบตรง ในสมัยนาระถึงเฮอันตอนต้น เปลี่ยนเป็นรูปแบบจินดะชิซุกุริ (Jindachi-Zukuri) หรือดาบยาว ในสมัยเฮอันถึงสมัย มุโรมาจิ เพราะในสมัยนาระถึงสมัยเฮอันตอนต้น การสู้รบยังสู้บนพื้นราบใช้แค่ดาบกับดาบเท่านั้นประทะกัน แต่เมื่อเข้าสู่สมัยเฮอันถึงสมัยมุโรมาจิ สงครามรุนแรงขึ้น และสมัยนี้ยังเริ่มใช้ม้าออกรบ ดังนั้นดาบจึงจำเป็นต้องทำให้ยาวขึ้น ต่อมาสมัยเอโดะบ้านเมืองสงบสุข ดาบญี่ปุ่นจึงเปลี่ยนรูปแบบอีกครั้งเป็นรูปแบบ บุกะซุกุริ (Buke-Zukuri) ซึ่งเน้นความงามวิจิตรของดาบ

ดาบญี่ปุ่นมีความสำคัญต่อชนชั้นชามุไรอย่างมาก กล่าวคือในสมัยนาระดาบญี่ปุ่นถือเป็นของศักดิ์สิทธิ์คู่กายชามุไร ต่อมาในสมัยเฮอันดาบได้เป็นเสมือนเพื่อนที่โตมาพร้อมกัน ส่วนในสมัยคามะกุระและมุโรมาจิ ดาบญี่ปุ่นกลายเป็นสิ่งที่ทำให้ชามุไรบรรลุจุดประสงค์สูงสุด จากความสัมพันธ์ที่รอบด้าน และลึกซึ้งระหว่างดาบญี่ปุ่นและชามุไร จึงทำให้ตั้งแต่สมัยนาระจนถึงสมัยมุโรมาจิดาบชามุไรจึงเปรียบเสมือนชีวิตของชามุไร แต่เมื่อมาถึงสมัยเอโดะความสำคัญของดาบชามุไรได้เปลี่ยนแปลงความสำคัญ จากดาบเปรียบเสมือนชีวิต กลายเป็นเป็นแค่เครื่องยืนยันความเป็นชามุไรเท่านั้น

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

ก๊กก้อง อัสวเวศน์, นันทวัน เพ็ชรวัฒนา. **อาณาจักรโชกุน แหล่งกำเนิดชามูไร**. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์ บี.ซี.พับลิเคชั่น, 2537.

กมล สรลักษ์ณลิขิต. “ดาบชามูไร ตำนานของอาวุธสังหาร และงานศิลปะ.” **ศิลปวัฒนธรรม**ปีที่24,

ฉบับที่7 พฤษภาคม 2546 : 142-148

ภิรมย์ พุทธรัตน์, ผู้แปล. **ชามูไรชนชั้นนักรบของญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ : บริษัท อี.ที. เซอร์วิสเซส, 2531.

ยูปีเตอร์, ผู้แปล. **พงศาวดารญี่ปุ่น**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, 2556.

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

John M. Yumoto. **Samurai Sword**. Japan : the Charles E. Tuttle Company, Inc, 2521.

Kishida Katsunori. **Japanese Swords in the British Museum**. Hongkong : Tuttle Publishing,

2548.

Turnbull Stephen R. **The Samurai Swordsman Master of War**. North Clarendon, Vermont:

Tuttle, 2008.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

นวรรตน์ เลขะกุล. (2012). “ดาบญี่ปุ่น.” **เจแปนเลตเตอร์**, ฉบับที่ 76 สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม

พ.ศ. 2556, http://www.jfbkk.or.th/images/publication/j_letter_76.pdf

Angle. (2013). อาถรรพ์และตำนานดาบซามูไรในยุคมีดของญี่ปุ่น(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 25

ธันวาคม พ.ศ 2556. เข้าถึงจาก<http://anngle.org/th/j-culture/history/katana-monoga.html>

Verkehr. (2010). เชื้อปปลุ เกียรติของนักรบในวาระสุดท้าย(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 27 ธันวาคม

พ.ศ 2556. เข้าถึงจาก<http://aofverkehr.exteen.com/20100813/entry>

A Japanese Daito (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557. เข้าถึงจาก

<http://www.ogallerie.com/auctions/2005-10/100718.jpg>

Chokuto(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557. เข้าถึงจาก

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chokut%C5%8D>

Japanese Sword Visual Glossary(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557. เข้าถึงจาก

<http://japaneseswordindex.com/glossary.htm>

คะตะนะ(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม พ.ศ.2556. เข้าถึงจาก <http://th.wikipedia.org/wiki/>

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม พ.ศ.2556. เข้าถึงจาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/>